

Filozofický ústav Slovenskej akadémie vied
Institute of Philosophy of Slovak Academy of Sciences

Slovenské filozofické združenie pri SAV
Slovak Philosophical Association

Povaha súčasnej filozofie a jej metódy
The Character of Current Philosophy and its Methods

Program konferencie
The conference program

Medzinárodná konferencia doktorandov
v rámci desiateho ročníka cyklu Mladá filozofia

*The international conference for PhD Students
as the 10th annual conference of the Young Philosophy cycle*

Štvrtok 21. marca 2013
Thursday the 21th of March 2012

9:00-9:45 Registrácia, Podkrovná zasadacia miestnosť, 5.poschodie
Registration, Conference room, 5th floor

9:45 -10:00 Oficiálne otvorenie konferencie / *Official opening of the conference*

Section A (Analytical papers in english)

Podkrovná zasadacia miestnosť, 5. poschodie
Conference room, 5th floor

Moderátor: Martin Vacek

10:00 – 10:30 Zoltán Sallay: *What can we know about physical states?*

10:30 –11:00 Gergely Kertész: *On the causal autonomy of the special sciences*

11:15 – 12:15 Lunch break

12:15 – 12:45: Wit Stanislaw Wawrzyniak: *The structure of idea – phenomenological commentary on problem of universals*

12:45 – 13:15 Natalia Pietrulewiz: *Natural language as a dynamical system and philosophy of language*

13:15 – 13:45: Despoina Skourti: *The language of silence – Speechlessness as a philosophical demand by the literary process*

13:45 -14:00 Coffee break

14:00 -14:30: Akos Gyarmathy: *The persistence of vague objects*

14:30 – 15:00: Martin Vacek: *Concrete Impossible Worlds*

Sekcia B / Section B (Analytická filozofia, logika a filozofia vedy)

Zasadacia miestnosť č.94, 4.poschodie
Conference room no.94, 4th floor

Moderátorka: Lucia Galovičová

10:00 – 10:30 Jana Kováčová: *K objektivite historického faktu*

10:30 –11:00 Ivana Klimová: *Konceptuálne rámce*

11:15 – 12:15 Obedňajšia prestávka

12:15 – 12:45 Martin Nuhlíček: *Spory o charaktere zdôvodnenia v súčasnej analytickej epistemológii*

12:45 – 13:15 Petr Dvořák: *Konsekvencialistická kritika násilných počítačových her*

13:15 – 13:45 Eva Žáčková: *Problém metodologického zakotvení využívání počítačových simulací ve vědě: Simulace mezi teorií a experimentem*

13:45 – 14:00 Coffee break

14:00 – 14:30 Zuzana Rybaříková: *Byl Arthur Prior nominalista?*

14:30 – 15:00 Ivo Pezlar: *Konstrukce a důkazy*

15:00 – 15:30 Miloš Kostelec: *Anafora – případ otevřený*

Sekcia C / Section C (Dejiny filozofie, hermeneutika)

Miestnosť: Študovňa Ústrednej knižnice SAV, prízemie

Room: Conference room in the study hall of library of SAS, ground floor

Moderátor: Jozef Adámať

10:00 – 10:30 Štefan Kolšovský: *Parrhésia ako sloboda myslenia a hovorenia a vzťah k sebe samému*

10:30 – 11:00 Katarína Jánošová: *Starostlivosť o dušu a telo v Platónovom dialógu Alkibiadés*

11:15 – 12:15 Obedňajšia prestávka

12:15 – 12:45 Martin Nosál: *Gadamerovo čítanie platónskeho mimésis*

12:45 – 13:15 Igor Deraj: *Antisthenova logická téza o nemožnosti sporu v kontexte sókratovského rozhovoru*

13:15 – 13:45 Martin Kubálek: *Ekonomická charakteristika dejinno – filozofických periód v koncepcii Ibn Chaldúna*

13:45 – 14:15 Coffee break

Moderátorka: Ivana Klimová

14:15 – 14:45 Veronika Adamová: *Náboženstvo v Hobbesovej koncepcii politickej filozofie*

14:45 – 15:15 Jozef Adámať: *Poiésis a kolízia medzi ontológiou a metafyzikou*

15:15 – 15:45 Lucia Zimanová: *Problém dvoch podôb priestoru podľa M. Eliade*

15:45 – 16:15 Katarína Šlosiariková: *„Ilúzia“ verzus „skutočnosť“ vo filozofickej interpretácii F. Nietzscheho a J. Baudrillarda*

Sekcia D / Section D (Dejiny filozofie, Fenomenológia)

Miestnosť: Zasadacia miestnosť Ústrednej knižnice SAV, prízemie

Room: Conference room in the library of SAS, ground floor

Moderátor: Martin Kompíš

10:00 – 10:30 Michaela Poskočilová: *Problém duchovní moci u Jana Patočky*

10:30 – 11:00 Naděžda Ságnerová: *Erazim Kohák od ideálů humanitních k ekologické etice*

11:15 – 12:15 Obedňajšia prestávka

Moderátorka: Ivana Klimová

12:15 – 12:45 Pavel Lomička: *Filosofie a věda v Masarykově konkrétní logice*
12:45 – 13:15 Martin Kompíš: *Otázka prelinania subjektivity a intersubjektivita*
13:15 – 13:45 Peter Mačaj: *Blanchot o zakúšaní toho, čo je za slovami*

13:45 – 14:00 Coffee break

Moderátor: Martin Kompíš

14:00 – 14:30 Michal Lipták: *Pojem afektívneho a priori u Mikela Dufrenna*
14:30 – 15:00 Lucie Šarkádyová: *Francouzská epistemologie a filosofie medicíny aneb úvahy o monstrech*
15:00 – 15:30 Peter Michalík: *Problém relativizmu v morálnej filozofii a MacIntyra*
15:30 – 16:00 Jaroslav Faltin: *Argument chudobného stimulu v naturalistickej morálnej filozofii*

Piatok 22. marca 2013
Friday the 22nd of March 2013

Section E (Social philosophy in english)

Podkrovná zasadacia miestnosť, 5. poschodie
Conference room, 5th floor

Moderátor: Martin Vacek

9:00 – 9:30 Viktor Geng: *On the fact/Value Dichotomy*
9:30 – 10:00 Martin Štefl: *Prosthetic Bodies: The Fate of the Technological Turn in Continental Philosophy*

10:00 – 10:15 Coffee break

10:15 – 10:45 Paniel Reyes – Cardenas: *Truth, Inquiry and the Settlements of Belief: Remarks on Misak's Peircean Account*
10:45 – 11:15 Sebastian Bandelin: *„A Picture holds us captive“: Ideology, Identity and the Process of Recognition*

11:15 – 12:15 Lunch break

Moderátorka: Ivana Klimová

12:15 – 12:45 Elzbieta Filipow: *Idea of meliorism in the context of utilitarianism and liberalism by J.S.Mill*
12:45 – 13:15 Miroslava Klečková: *The problem of totalitarianism in the Philosophy of N. A. Berdyaev*

13:15 – 13:45 Gregor Sühs: *How much socialism is in the „Socialism of the 21st century“ in Latin America*

13:45 – 14:15 Thomas Telios: *„Adorno and Derrida: Constituting the subject through its radical alterity“*

Sekcia F / Section F (Filozofia jazyka, filozofia mysle a epistemológia)

Zasadacia miestnosť č.94, 4.poschodie
Conference room no.94, 4th floor

Moderátorka: Lucia Galovičová

9:00 – 9:30 Jana Kšišňanová: *Významový holizmus a kognitívna koncepcia jazyka*

9:30 – 10:00 Vincent Kekeli: *Cavellova analýza skepticizmu*

10:00 – 10:30 Michal Ivan: *Intuícia a experimentálna filozofia (príklad sémantiky vlastných mien)*

10:30 – 11:00 Lukáš Procháska: *Metafora z pohľadu kognitívnej vedy a jej filozofické dôsledky*

11:15 – 12:15 Obedňajšia prestávka

Moderátor: Martin Vacek

12:15 – 12:45 Juraj Bánovský: *Teória mysle a epistemickej istoty*

12:45 – 13:15 Lukáš Chlebníčan: *Antiredukcionizmus a anomálny monizmus*

13:15 – 13:30 Coffee break

13:30 – 14:00 Andrea Mlčúchová: *Problém intencionality*

14:00 – 14:30 Lucia Galovičová: *Externalizmus ohľadom mentálneho obsahu*

Sekcia G / Section G (Dejiny filozofie, sociálna filozofia a etika)

Miestnosť: Študovňa Ústrednej knižnice SAV, prízemie

Room: Conference room in the study hall of library of SAS, ground floor

Moderátor: Martin Kompš

9:00 – 9:30 Sandra Palenčárová: *Moc a pravda*

9:30 – 10:00 Peter Takáč: *Slepá ulička modernity?*

10:00 – 10:30 Kristína Uvírová: *Honnethova kritická teorie uznání*

10:30 – 11:00 Pavol Marchevský: *Kritika ako odpoveď Habermasa na otázku: „Načo ešte filozofia výchovy?“*

11:15 – 12:15 Obedňajšia prestávka

Moderátor: Jozef Adámat'

12:15 – 12:45 Miroslava Mináriková: *Demokracia ako otvorená spoločnosť u H. Bergsona*

12:45 – 13:15 Ivan Šimko: *Veda želaní vs. Politika faktu*

13:15 – 13:45 Peter Hutta: *Problém priority polis vo vzťahu k človeku*

13:45 – 14:00 Coffee break

14:00 – 14:30 Petra Nekovářová: *Právo na život?*

14:30 – 15:00 Radoslava Cenká: *Problém ľudskej prirodzenosti ako fenoménu súčasnosti.*

15:00 – 15:30 Martin Husárik: *Princíp zodpovednosti v enviromentálnej etike*

Sekcia H / Section H (Interdisciplinárne presahy)

Miestnosť: Zasadacia miestnosť Ústrednej knižnice SAV, prízemie

Room: Conference room in the library of SAS, ground floor

Moderátor: Jozef Adámat'

9:00 – 9:30 Igor Pauliček: *Mali by sme prestať čítať staré filozofické texty?*

9:30 – 10:00 Pavlína Stoupová: *Význam hry pro lidskou existenci v Kunderově povídce „Falešný autostop“*

10:00 – 10:30 Milan Cmár: *Enviromentální aspekty Bondyho „Invalidních sourozenců“*

10:30 – 11:00 Ondrej Marchevský: *„Viera v žaby“ ako nedostatočné východisko pre určenie zmyslu dejín a podmienok progresu Ruska a sveta vo filozofickom myslení*

N.K.Michajlovského

11:15 – 12:15 Obedňajšia prestávka

Moderátor: Martin Kompíš

12:15 – 12:45 Mária Ribárová: *A čo existovalo skôr – človek alebo dinosaur?*

12:45 – 13:15 Otakar Horák: *Filozofické poradenstvo - kritika*

13:15 – 13:45 Zuzana Lalahová: *Filozofia edukácie ako filozofická disciplína*

13:45 – 14:00 Coffee break

14:00 – 14:30 Alexandra Kirňáková: *V čom je vlastne morálna filozofka dobrá?*

14:30 – 15:00 Dita Jahodová: *Heteronormatívny rád z hľadiska konceptualizácie a reprezentácie transidentit*

15:00 – 15:30 Ivan Souček: *Indický termín „daršana“ vo filozofickom skúmaní*

ABSTRACTS

Zoltán Sallay

(Budapest University of Technology and Economics)

What Can We Know about Physical States?

One of the most tenacious questions of quantum mechanics is about the ontic and/or epistemic status of quantum states: is it strongly connected to “reality” (is it real, or is it an exact description of some aspects of reality), or does it merely refer to our knowledge about the world (as some proponents put it, is it “only” information)? How can these options be distinguished from each other? Recently, this question has moved to the forefront of interest in the field of philosophy of physics. In my paper I’d like to review the arguments proposed in this debate, the analytical tools developed for tackling this problem, and evaluate a most recent “no-go” theorem (the so called PBR theorem), which aims at excluding the epistemic reading of quantum states.

Gergely Kertész

(Budapest University of Technology and Economics)

On the Causal Autonomy of the Special Sciences

The recent proliferation of the concepts of causation affects other fields of philosophy such as the question of the autonomy of the special sciences. The master argument for autonomy is the so called multiple realizability argument. One of the most important attacks against it is the so called causal exclusion argument (Kim 1998). Kim asks, how higher level properties could make a causal difference if they weren’t identical with neurological or other lower level physical states. This argument threatens both the causal and the ontological autonomy of the special sciences. In recent years some philosophers (e.g. Menzies 2003, Menzies and List 2010) have argued that the exclusion argument rests on a wrong conception of causation, on the so called productive account, and can be reformulated in a way which preserves the causal autonomy of special science properties by relying on certain widely accepted counterfactual accounts of causation. In my presentation I will address the question whether this approach can really reconcile the causal autonomy of higher level sciences with other commitments of physicalism.

The Menzies et al. solution to the exclusion problem has the consequence that the lower level realizer states are becoming causally impotent. They argue that in the cases of multiple realizability there is “downward exclusion” of the lower level properties. In my presentation I would like to show that if so, then this approach can only be accommodated into a strong (i.e. ontological) version of emergentism.

However, since this version of emergentism seems to be incompatible with physicalism this autonomy solution is not acceptable for a physicalist.

Wit Stanislaw Wawrzyniak

(The John Paul II Catholic University of Lublin)

The Structure of Idea - Phenomenological Commentary on Problem of Universals

The problem of ideal beings (problem of universals) is one of the most important issue in philosophy. We have to distinguish in this subject matter three different aspects: epistemological, ontological and semiotical one. I am going to present theory called extreme realism (ER). According to ER there are in the spectrum of entities, apart from general names and concepts, general (ideal) beings. Do ideal beings exist? ER claims that they exist. What kind of ontological structure build them up? The answer to this question is the main goal of this presentation.

ER for the first time saw the light of day in Plato's philosophy. Aristotle rejected Plato's theory and create his own one called moderate realism (MR). According to MR general beings exist but not *ante rem* but *in re* as their form. This kind of realism was dominating for almost seventeen centuries in western philosophy. ER was revived in phenomenology at the beginning of XX-th century.

The most interesting theory about ideal beings was created by Jean Hering and Roman Ingarden. They distinguished three types of ideal beings: pure ideal qualities, ideas and individual ideal objects. Those beings are different than real and intentional objects.

I would like to show that classical charges pointed to ER can be easily driven back. Roman Ingarden claims that idea is characterized by double formal structure. The first group of qualities characterizes idea as idea. In this sense idea is a general, nontemporal, nonspatial, double formal structured being. The second group of qualities characterizes idea as idea of something (content of idea). We can distinguish in content: constant features and changeable features. Because of this differentiation charges like "the third man problem" (formulated in Plato's *Parmenides*), contradiction argument and inadequacy argument are ill-judged.

Natalia Pietrulewicz

(University of Warsaw)

Natural Language as a Dynamical System and Philosophy of Language

The main purpose of the talk is to state a question whether analytically oriented philosophy of language could accommodate and benefit from the relatively new approach to investigations on language or not, where it is seen as dynamical system.

In order to set the scene for the discussion, possibly exhaustive explanation of key terms and comprehensive introduction to approach to language in terms of dynamics and methodology exercised by it is needed and will be provided.

That relatively young branch of studies on language arose directly from the work of theoretical biologist Howard H. Pattee, having its influential Polish contribution in work of Joanna Rączaszek-Leonardi and is mostly recognizable because of its attitude towards a sign – its role and character – in the natural language. Namely, unlike traditional views, the approach regarding language as a “system of replicable constraints” to put it in Rączaszek-Leonardi words, postulate for natural language both – specifically understood symbols and dynamics. Since one quite obviously can accept the former (even though it is not understood traditionally here), the latter is far more disputable and its place in philosophy (at least analytical) is not so obvious.

However controversial, thanks to its explanatory power and vast potential the dynamical approach should not be left without closer consideration by philosophers of language too.

After presenting main objectives, goals, opportunities and promises the new program is making to the academics interested in the phenomenon of language, after framing its general context, wordage and environment of the theory I will state the by no means trivial question of possible profits for and usability of that compelling theory in philosophy of language, being aware of its possible philosophical roots as well.

Despoina Skourti
(University of Munich)

The language of silence – Speechlessness as a Philosophical Demand by the Literary Process

Philosophy and especially Philosophy of Language is about understanding words and how they come to have their given meaning. From that point forward, the philosophy in the 20th century was devoted to diverse aspects of the analysis of language, crystallizing its logical clarity and consistency.

However, L. Wittgenstein in his book *Tractatus Logico-Philosophicus* came to the ambiguous conclusion “*What we cannot speak about, we must pass over in silence.*” In regard to the above quote, I will try in my presentation to analyze the role of silence in the Language, following the responding *use of silence* by writers in contemporary fiction. I chose as basic element for my analysis the way that Julia Kristeva defines silence, and her point of view about how and why the Language encompasses the unspeakable and/or the unsaid.

Akos Gyarmathy

(Budapest University of Technology and Economics)

The Persistence of Vague Objects

Katherine Hawley argues that vague objects (e.g. Clouds) are possible and the solution for vagueness is ontic. In my presentation I aim to show that among the possible positions concerning vague objects in the world ontic vagueness faces the problem of vague identity if objects persist through time. Since the argument from vague identity outrules the possibility of vague objects, those who want to accept persistence through time, have to think that the solution for vagueness must be epistemic or semantic.

Martin Vacek

(Slovak Academy of Sciences)

Concrete Impossible Worlds

The paper deals with such a modification of genuine modal realism as to accommodate impossible worlds into its ontology. First of all, the theory of modal realism is presented. Next, several motivations for the acceptance of impossible worlds are adduced. In particular, I point out that genuine modal realism suffers from the so-called granularity problem – distinct impossible as well as necessarily coextensive properties and propositions are (unintuitively) identified – and in order to avoid it, the world semantics should be extended by impossible worlds. Furthermore, Lewis's argument against impossible worlds is presented. It is argued that the argument can be weakened by rejection one of its premises. Finally, I counter two objections against the proposal. Although my strategy accounts for the Opinion concerning the impossible, it allegedly violates another Opinion that reality is classical. But, as it seems, there is no no-question-begging reason to think that reality is classical. How can we know, after all, which logic appropriately describes reality? Without a definite answer to the question, the objection from incredibility then simply collapses into a statement of possibilist dogma.

Jana Kováčová

(Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici)

K objektivite historického faktu

V našom príspevku chceme poukázať na historický fakt a na niektoré problémy s ním spojené. Zameriame sa na to, akým spôsobom sa historický fakt produkuje a či je možné hovoriť o objektívnom prístupe k minulosti.

Naznačíme rozdiel medzi protokolárnymi vetami a naratívnyimi vetami, ktoré sú bežnou súčasťou historického textu. Domnievame sa, že samotná povaha historického prameňa je otázna a sám o sebe má konštrukčnú povahu. Práve preto si kladieme otázku, či je možné na základe dostupných materiálov podať hodnoverný opis minulosti.

Ivana Klimová
(Slovenská Akadémia Vied)

TBA

Martin Nuhlíček
(Univerzita Komenského v Bratislave)

Spory o charaktere zdôvodnenia v súčasnej analytickej epistemológii

Diskusia medzi internalistickým a externalistickým chápaním zdôvodnenia patrí medzi centrálné témy v súčasnej analytickej epistemológii. Príspevok vo svojej prvej časti stručne mapuje hlavné sporné body v tejto diskusii. V druhej časti autor obhajuje tézu, že internalistický a externalistický prístup sú súčasťou dvoch odlišných epistemologických projektov. Ak je uvedená téza pravdivá, tak spor medzi internalizmom a externalizmom je v skutočnosti pseudosporom, pretože sa netýka toho istého predmetu.

Petr Dvořák
(Univerzita Palackého v Olomouci)

Konsekvencialistická kritika násilných počítačových her

Počítačové hry jsou významným kulturním fenoménem, který stojí za to filosoficky reflektovat. Nejčastěji se společenská debata týká vlivu násilných počítačových her na agresivitu hráčů a kriminalitu. Ve svém příspěvku chci toto u nás v odborné filosofické literatuře opomíjené interdisciplinární téma představit a především analyzovat, zda je možné kritizovat násilné počítačové hry z pozic konsekvencialistické etiky.

Eva Žáčková

(Západočeská Univerzita v Plzni)

*Problém metodologického zakotvení využívání počítačových simulací ve vědě:
Simulace mezi teorií a experimentem*

Počítačové simulace nelze redukovat na teorii ani experiment. V rámci metodologie vědy je třeba o nich uvažovat jako o specifické (hybridní) kategorii, která si zaslouží pozornost teorie a filosofie vědy, a to zejména pokud aspirujeme na vytvoření moderní teorie vědy.

Zuzana Rybaříková

(Univerzita Palackého v Olomouci)

Byl Arthur Prior nominalista?

Ve svém příspěvku bych se chtěla zabývat specifickým ontologickým postojem Arthura N. Priora. Prior ve své ontologii navazuje na Leśniewského, význačeného nominalistu. Přesto je Priorův postoj natolik neobvyklý, že někdy bývá Prior řazen mezi realisty nebo dokonce platoniky.

Ivo Pezlar

(Masarykova Univerzita v Brně)

Konstrukce a důkazy

Cílem příspěvku bude blíže prozkoumat koncept konstrukce, který se objevuje v moderních dějinách logiky, zejména ve spojitosti s intuicionistickou logikou. Rovněž bude prozkoumán vztah mezi konstrukcemi a důkazy.

Miloš Kostelec

(Univerzita Komenského v Bratislavě)

Anafora – případ otvorený

Prezentujem pôvodný alternatívny návrh sémantickej analýzy anafory v rámci systému TIL. Predstavím jeho základnú myšlienku, ako aj motiváciu pre jeho vytvorenie. Poukážem na niektoré problematické vlastnosti pôvodného obecného návrhu. Všetko demonštrujem na jednoduchom príklade.

Štefan Kolšovský

(Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave)

Parrhésia ako sloboda myslenia a hovorenia a vzťah k sebe samému

Príspevok sa zaoberá antickou *parrhésiou* (παρρησία) ako praktikou sebaovládania (*le gouvernement de soi*) v kontexte kultivácie seba samého. Autor sa pokúša o rekonštrukciu chápania *parrhésie* v oblasti vytvárania seba samého v dielach sókratovskej literatúry. Cieľom príspevku je sledovať premeny antickej *parrhésie* ako súčasť genézy kultúry seba samého v sókratovskej tradícii myslenia. Tento pokus by sa tak mal približovať hermeneutike subjektu, ktorej otázkami sa Foucault zaoberal v prednáškovom kurze na Collège de France. Foucaultovi sa v nich podarilo ukázať, že prax *parrhésie* sa vo svojich antických počiatkoch často úzko spájala s rétorickou praxou, aby dosiahla svoje ciele, značne odlišné od cieľov dobovej rétoriky. Ukážkou tohto prepojenia môže byť Platónova *Obrana* ako aj záver Xenofónovej *Sókratovej obhajoby*. Na základe porovnania spomínaných dvoch diel je však možné rekonštruovať značne odlišné reprezentácie Sókratovej *parrhésie*. Autor sa preto pokúsi o porovnanie Platónovej a Xenofónovej koncepcie *parrhésie* pričom použije ako interpretačný rámec zasadenie praxe *parrhésie* do kontextu dobovej rétoriky. Na základe tejto rekonštrukcie sa ďalej pokúsi hľadať odpoveď na otázku, či je možné uvažovať o *parrhésii* zasadenej do iných štruktúr moci a vedenia, než boli jej pôvodne antické aj v diskurze moderného myslenia, napr. ako o druhu hier pravdy a nepravdy. Mohli by sa tak objaviť špecifické moderné spôsoby subjektívácií, ktorými sa však už Foucault zaoberať nemohol. Zaujímavou sa stáva tiež otázka skúmania charakteristík modernej *parrhésie* – nakoľko môžu moderné štruktúry moci a vedenia formovať jej prax tak, aby úplne nezanikla vo svojej možnosti a či by mohli mať dnešné moderné spôsoby subjektívácií hlavne vo vzťahu k rétorike vo verejnom priestore vlastne ešte nejaké spoločné črty s antickými formami *parrhésie*.

Katarína Jánošová

(Univerzita Mateja Bella v Banskej Bystrici)

Starostlivosť o dušu a telo v Platónovom dialógu Alkibiadés

The paper offers an analysis of Plato's conception of the care of the self in his *Alkibiades*. There are two components of the self-care: self-knowledge and self-control. The first part is dealing with the meaning of the care of the self. The second part discuss the identification between the self and the soul in the *Alcibiades I*. The third part is dealing with a connection between self- knowledge and the moral guidance.

Martin Nosál

(Katolícka Univerzita v Ružomberku)

Gadamerovo čítanie platónskeho mimesis

Príspevok prináša pohľad na Gadamerove čítanie platónskeho konceptu *mimesis* v prípade umeleckých diel. Pracuje na dvoch rovinách: približuje špecifický postup, ktorým Gadamer vstupuje do akejkoľvek filozofickej tradície. Zároveň ukazuje závažnosť a svojskú aktuálnosť konceptu *mimesis* aj pri súčasnej povahe umenia. Cieľom príspevku je odhalenie mimetického vzťahu ako stále prítomnej štruktúry v skúsenosti umeleckého diela v osobitom rámci Gadamerovej hermeneutiky.

Igor Deraj

(Prešovská Univerzita v Prešove)

Antisthenova logická téza o nemožnosti sporu (οὐκ ἔστιν ἀντιλέγειν) v kontexte sókratovského rozhovoru (διαλέγεσθαι)

Štúdia predstavuje pokus o interpretáciu Antisthenovej logickej tézy o nemožnosti sporu ako aj problémov jazyka a etickej sféry praktického konania, ktoré sa s ňou spájajú. Rekonštrukčný rámec Antisthenovej tézy tvorí zasadenie Antisthenových logických zlomkov do kontextu sókratovského rozhovoru (διαλέγεσθαι), ktorý nadobúdal v prácach autorov sókratovskej literatúry na prelome 5. a 4. storočia p. K. rôzne významy. Tento interpretačný pokus sa preto nehlási k žiadnej konkrétnej metóde analytickej filozofie alebo hermeneutickej tradícii výkladu, no vo svojom východisku sa opiera o lexikálnu analýzu a mapovanie výskytov a významov použitia „διαλέγεσθαι“ v dobových textoch. Vo svojich literárnych realizáciách s cieľom vytvoriť „hodnovernú“ no fiktívnu reprezentáciu Sókrata a jeho filozofickej činnosti, sa význam použitia „διαλέγεσθαι“ väčšinou spája s konkrétnym chápaním dialektiky ako účelového a špecificky motivovaného spôsobu vedenia rozhovoru, v niektorých prípadoch dokonca ako metódy. Platón prechádza v používaní sókratovského rozhovoru od substantívnej formy slovesa „τὸ διαλέγεσθαι“ označujúcej dialogickú činnosť k „umeniu viesť rozhovor“ („διαλεκτική τέχνη“), čím sa však už pôvodnejšie významové pole sókratovského „διαλέγεσθαι“ zužuje na osobitný druh Platónovej dialektiky, ktorý predpokladá obmedzený spôsob odpovedania na otázky, výmeny konverzačných replík, ako aj užšie vymedzený vzťah pýtajúceho sa a odpovedajúceho. Pretože Aristotelés nadväzuje pri svojej analýze argumentačnej praxe sofistov, ako aj pri vypracovaní svojej nauky o sylogizmoch na polemiku medzi Platónom a Antisthenom ohľadom otázky možnosti definovania bytnosti veci a možnosti viesť spor, niektoré Antisthenove tézy majú preukázateľne v „διαλέγεσθαι“ spoločný koreň s aristotelovskou logikou a jej jazykom zahŕňajúcim technické či abstraktné aspekty argumentácie. Dostatočne široký rámec rekonštrukcie „διαλέγεσθαι“ je preto nutné doplniť o alternatívne

zdroje sókratovskej literatúry, aby sa otvoril priestor pre preskúmanie jeho dobových významov. Najvhodnejší zdroj pre tento účel predstavujú Xenofónove sókratovské texty, pretože je v nich výskyt používania „διαλέγεσθαι“ mimo Platónových dialógov preukázateľne najvyšší. Štúdia sa tak neodkláňa od súčasných trendov a diskusií zaoberajúcich sa „sókratovskou otázkou“ v jej dynamickom kontexte. Súčasní komentátori sa snažia hľadať alternatívne zdroje pre reprezentácie Sókrata mimo Platóna. Jej originálnym prínosom by však mohla byť interpretácia Antisthenovej logickej tézy o nemožnosti sporu na základe porovnania Platónovho a Xenofónovho chápania sókratovského rozhovoru „διαλέγεσθαι“, pričom sa autor pokúsi ukázať, že Antisthenova logická téza má v kontexte „διαλέγεσθαι“ nutné etické implikácie v súlade s Antisthenovou koncepciou „αὐτάρκεια“ a jeho osvojením si Sókratovho projektu „ἄσκησις“.

Martin Kubálek

(Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre)

Ekonomická charakteristika dejinno-filozofických períód v koncepcii Ibn Chaldúna

Príspevok má pojednávať o dôležitom odkaze stredovekého arabského filozofa Ibn Chaldúna. Ibn Chaldún pôsobil najmä v severnej Afrike v 14. Storočí a vo svojej tvorbe anticipoval niektoré poznatky zo sociológie a ekonómie. Príspevok rozoberá zaujímavú oblasť jeho známeho diela al-Muqaddima.

Veronika Adamová

(Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre)

Náboženstvo v Hobbesovej koncepcii politickej filozofie

V tomto príspevku obraciame svoju pozornosť späť k Hobbesovi a jeho úvahám o človeku, o štáte a úlohe náboženstva pri koncipovaní politického telesa. V súvislosti s touto témou sa nám vynára nespočetné množstvo otázok. Je preto nevyhnutné vytýčiť si okruhy, v rámci ktorých sa budeme snažiť danú problematiku zobrazíť. V prvej časti príspevku sa budeme venovať predovšetkým spôsobu, akým Hobbes nazerá na náboženstvo. Budeme sa snažiť nájsť odpoveď na otázku, čo je podľa neho náboženstvo a ako ho definuje. V druhej časti sa budeme snažiť poukázať na funkciu, ktorú Hobbes pripísal samotnému náboženstvu. Kladúc si otázku, či náboženstvo nejakým spôsobom prispieva k udržaniu poriadku alebo práve naopak napomáha k decentralizácii moci v štáte, upriamime svoju pozornosť na dvojakú interpretáciu daného problému. V poslednej časti sa pokúsime zhrnúť niekoľko dôvodov, prečo bol Hobbes považovaný za ateistu aj napriek tomu, že takmer polovica jeho *Leviatana* je písaná odvolávajúc sa na Bibliu.

Jozef Adámať

(Univerzita Komenského v Bratislave)

Poiésis a kolízia medzi ontológiou a metafyzikou

Cieľom môjho príspevku je ukázať relevantnosť gréckeho pojmu *poiésis* v etablovaní dnes už tradičnej kolízie medzi ontológiou a metafyzikou. Na výklade Platónovho chápania *poiésis* ako „vyvádzania z nebytia do bytia“ sa pokúsím poukázať nielen na centrálnosť tohto pojmu pri formovaní istej tradície nášho filozofického myslenia, ale zároveň sa budem snažiť načrtnúť aj inú možnú cestu v uvažovaní o bytí, a to predovšetkým z Heideggerovej perspektívy fundamentálnej ontológie.

Lucia Zimanová

(Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre)

Problém dvoch podôb priestoru podľa M. Eliade

Eliadeho poukázanie na rozdielnosť profánneho a sakrálneho sa udialo v niekoľkých rovinách. Jednou z nich bola aj rovina priestoru, kde chcel odlíšiť sakrálny priestor od profánneho. Budeme sa snažiť všimnúť si, k akým rozdielom dochádza medzi profánnym a sakrálnym priestorom, ale aj poukázať na spoločné črty, ktoré majú. Položíme si otázku, do akej miery je profánný priestor desakralizovaný a ako túto problematiku vnímame dnes a naopak, ako a či aj dnes istými úkonmi sakralizujeme svoj priestor, ako tomu bolov archaických spoločnostiach. Zistíme, či aj profánný priestor obsahuje svoje pevné body, ktoré ho niekam ukotvujú, alebo je naozaj len homogénnym priestorom, z ktorého sa striktne vyčleňuje sakrálny priestor.

Katarína Šlosiariková

(Univerzita Mateja Bella v Banskej Bystrici)

„Ilúzia“ verzus „skutočnosť“ vo filozofickej interpretácii F. Nietzscheho a J. Baudrillarda

Oscilujeme medzi „ilúziou“ a „skutočnosťou“, ktoré sú podľa Baudrillarda rovnako neznesiteľné. Možné je však to, že „skutočnosť“ je viacej neznesiteľná a my konečne túžime po „ilúzii“ sveta. Viera v realitu je, zo všetkých imaginárnych foriem, tou najnižšou a najtriviálnejšou vierou. V Nietzscheovskom zmysle, je naša skutočnosť, vo svojom uskutočňovaní, skutočnosťou nihilizmu. Vôľa k zdaniu, k ilúzii, ku klamu, k bytiu, k zmene (k objektívnemu klamu) je tu niečím hlbším, viacej pôvodnejším, metafyzickejším, než je vôľa k pravde, ku skutočnosti, k bytiu – táto vôľa je sama len jednou s foriem vôle k ilúzii. Ilúziu“ kontra „skutočnosť“ vo filozofii F. Nietzscheho a J. Baudrillarda, sa pokúsime interpretovať aj prostredníctvom nasledovných otázok: Odkiaľ pochádzajú ilúzie? Odkiaľ pochádza realita? Bude nás zaujímať či

Baudrillardove tvrdenie o „smrti reality“, ktorú už predpovedal Nietzsche, je aktuálne aj pre „človeka dneška“.

Michaela Poskočilová
(Univerzita Pardubice)

Problém duchovní moci u Jana Patočky

V příspěvku se budu věnovat problému duchovní moci u Jana Patočky, jak jej rozpracoval v přednáškovém cyklu Platón a Evropa. Dále se zaměřím na možnosti uplatnění duchovní moci v dnešní evropské společnosti. Ráda bych k tomuto účelu využila Patočkovu korespondenci se Stanislavem Sousedíkem.

Naděžda Ságnerová
(Univerzita Pardubice)

Erazim Kohák- od ideálů humanitních k ekologické etice

Cílem příspěvku je představit českého filozofa Erazima Koháka (*1933) zvláště jeho přístup k filozofii. Je přesvědčen o potřebnosti zabývat se etikou, která zkoumá vztah člověka k člověku, založit sociální etiku, která by promýšlela vztah člověka k celku, environmentální etiku a usilovat o orientaci člověka ve vztahu k Bohu. Na základě Husserlovy fenomenologie buduje svoje pojetí filozofie, v sociální filosofii se inspiruje Masarykem.

Pavel Lomička
(Univerzita Pardubice)

Philosophy and Science in Masaryk's Concrete Logic

Masaryk ve svém raném díle Základové konkrétné logiky (1885) spojil otázku definice filosofie s úkolem klasifikace věd: pokud uspořádáme veškeré vědy v logický systém, získáme také pojem filosofie. Sleduje historickou genezi jednotlivých věd z filosofie. Zároveň důsledným vyčleňováním každého možného vědeckého předmětu (včetně logiky, etiky, či filosofické psychologie) z filosofie dospívá Masaryk k pojmu filosofie, které zůstává jediný úkol: shrnutí výsledků speciálních věd do jednotného vědeckého světového názoru. Tento úkol však podle Masaryka nepřípadne filosofům, ale filosofickým odborníkům jednotlivých speciálních věd. Masaryk, který byl přes Brentana a Comta silně ovlivněný impulsem vědecké filosofie, zde dospívá k jednomu ze stále možných pohledů na vztah filosofie a speciálních věd. Přestože v jednotlivostech je jeho dílo překonané, může podněcovat k diskusi nad otázkami vztahu odborné expertízy a filosofického myšlení i reálnosti myšlenky jednotného vědeckého světového názoru.

Martin Kompiš
(Slovenská Akadémia Vied)

Otázka prelínania subjektivity a intersubjektivity

Cieľom článku je preskúmať problém presahovania subjektivity do intersubjektivity a naopak. Problém subjektivity a intersubjektivity budeme skúmať na príkladoch v Husserlových textoch k *Intersubjektivite*. Otázne je kedy sa Ja dostáva do vzťahu s druhým a kedy vzniká intersubjektívny kontakt. Pre rozvíjanie intersubjektivity bude dôležité preskúmať problém druhého a otázku inakosti, cudzosti vo vzťahu k vlastnej subjektivite. Budeme skúmať, či sa intersubjektivity nachádza aj v bežnom vnímaní, predstavovaní, spomínaní a v rôznych typoch sebauvedomovania. Vychádzame z tézy, že intersubjektivity znamená vzájomný vzťah medzi subjektmi a preto ju nie je možné opísať bez subjektivity. Pre pochopenie intersubjektivity je dôležité preskúmať oblasť Ja, druhých a svet vo vzájomnej prepojenosti, v ktorej sa objasní jedinečnosť každej jednej z nich. Na záver sa budeme snažiť ukázať, že subjektivita a intersubjektivity sú vzájomne závislé a dopĺňujúce pojmy, ktoré nie je možné od seba izolovať a oddeliť.

Peter Mačaj
(Prešovská Univerzita v Prešove)

Blanchot o zakúšaní toho, čo je za slovami

U Blanchota je literárna skúsenosť namierená k tomu, čo možno určiť ako vlastné bytie sveta a vecí. V našom prirodzenom svete je vlastné temné bytie vecí nahradené ich ideálnym bytím v slove. Naš svet je teda tvorený slovami, menami vecí, ktoré sú smrťou ich vlastného temného bytia a ich následným znovuoživením v ideálnom bytí slova. Čo možno povedať o tomto vlastnom temnom bytí sveta, keď každé hovorenie o ňom je už jeho usmrcovaním, t.j. privádzaním na svetlo? Cieľom môjho príspevku bude, naznačiť možnosť hovorenia o skúsenosti sveta za slovami.

Michal Lipták
(Trnavská univerzita)

Pojem afektívneho a priori u Mikela Dufrenna

In my paper I will analyze the notion of the „affective a priori“, as described in Dufrenne's works *The Phenomenology of Aesthetic Experience* and *The Notion of A Priori*. I will follow its function for purposes of interpretation of the art as such and I will also focus on the ways in which Dufrenne uses the art and the affective a priori for purposes of elucidating of basic problems of phenomenology, especially problem of intentionality. I will draw some parallels to Kant's transcendental philosophy where

it is adequate. Finally I will think about the significance of Dufrenne's conception in current discourses in both the philosophy of art and phenomenological philosophy.

Lucie Šarkadyová
(Univerzita Karlova v Prahe)

Francouzská epistemologie a filosofie medicíny, aneb úvahy o monstrech

Příspěvek se pokusí ukázat, kam sahá počátek nebo jeden z počátků směru, který nese název „francouzská epistemologie“. Dostaneme se tak k autorům, kteří zůstali historií opomenuti, ale i přesto mají své neodmyslitelné místo ve filosofii 20. století a výrazně ji utvářeli. Jsou to jména jako Claude Bernard, Isidor Geoffroy Saint-Hilaire nebo Bichat. To, že mají své místo i v současnosti, dokládá především George Canguilhem, který se všemi výše zmíněnými autory poměrně podrobně zabývá a implementuje do filosofie 20. století. Vlivy, které se přelévají mezi od 19. století až do současnosti se nejlépe ukazují na tom, co je tomuto období a francouzské filosofii vlastní a tím je otázka života a jeho uchopení. Proč jsou ale v názvu ta monstra? Chceme-li říci něco o životě, tak se nám to může nejlépe podařit v polaritě ke svému opaku. Canguilhem ve své knize píše: „Život je v monstrech velice slabý.“ a Bichat jenom přidává: „Je to monstrozita a monstra, která jsou opakem života, a ne smrt.“ Tento rozdíl je charakterizován pojmy „neživý“ a „nežitelný“. A je to právě nežitelnost, která pak popisuje monstra samotná. Příspěvek by chtěl ukázat především pomocí Canguilhemova textu *Connaissance de la vie*, jaká jsou východiska jeho úvah o monstrech a životě, a tím probudit ze zapomnění autory, které jsme jmenovali výše a ukázat jejich vliv na současné myšlení.

Peter Michalík
(Katolícka Univerzita v Ružomberku)

Problém relativizmu v morálnej filozofii A. MacIntyry

Alasdair MacIntyre patří svojou filozofiou medzi jedného z najrelevantnejších predstaviteľov etiky cnosti. Etika cnosti je druhom normatívnej etiky, ktorý svoju pozornosť smeruje na kvality ľudského charakteru, morálne cnosti. Tie MacIntyre spája so špecifickým pojmom sociálnej praxe, naratívnu jednotou ľudského života a kultúrnou tradíciou. Na základne príslušnosti ku konkrétnej tradícií dokáže jednotlivец posúdiť určité štandardy racionality a morálnych hodnôt. Práve táto spätosť človeka s konkrétnou tradíciou a samotná problematika tradície ma za dôsledok to, že MacIntyre je obviňovaný z morálneho relativizmu. Cieľom príspevku bude preskúmať problematiku relativizmu v jeho filozofickom projekte a zároveň obhájiť tvrdenie, že MacIntyre napriek mnohej kritike nepatrí medzi relativistov. Budem sa snažiť preukázať to, že kritika je buď výsledkom nepochopenia jeho etickej

teórie alebo že uvedené námietky sú pre MacIntyra síce výzvou na zodpovedanie, ale neznamenajú opodstatnené obvinenie z morálneho relativizmu.

Jaroslav Faltin

(Prešovská univerzita v Prešove)

Argument chudobného stimulu v naturalistickej morálnej filozofii

Náš príspevok si dáva za cieľ predstaviť argument chudobného stimulu vo vzťahu k naturalistickým morálnym koncepciám. Argument chudobného stimulu predstavuje jeden z najdôležitejších dôkazov v prospech naturalistických východísk vo vzťahu k morálnemu usudzovaniu. Je východiskovým argumentom v rámci Chomského generatívnej gramatiky a vo vzťahu k morálke ho využívajú predovšetkým zástancovia takzvanej lingvistickej analógie, ale jeho využitie je možné uplatniť na celú škálu naturalisticky orientovaných prístupov, ktoré predpokladajú, že do morálneho súdenia prispieva doménovo-špecifický mechanizmus.

Viktor Geng

(Budapest University of Technology)

On The Fact/Value Dichotomy

First time David Hume argued in favor the fact/value dichotomy. (According to this theory no moral statements can be validly derived from a consistent set of premises whose members are all nonmoral statements. Moral conclusion, the thesis maintains, can be derived only from premises containing at least one moral statement.) But since the famous statement of Hume many philosophers tried to prove the error of this theory. In my presentation I would like to prove why these critics were apposite and however false.

Martin Štefl

(Charles University in Prague)

Prosthetic Bodies: The Fate of the Technological Turn in Continental Philosophy

Seeing the human body as fundamentally “prosthetic” and claiming that “technology is what constructs our humanity”, it is an avant-garde performance artist known as Stelarc, who, exploiting the thought of Derrida, Stiegler and others, stretches the limits of what it means to “be human” at the beginning of the twenty first-century. Drawing on an article published in an Australian new media philosophy journal *Ctrl-Z*, this paper attempts to examine Stelarc’s artistic practice as rearticulating our traditional ideas of what it means to “be human” in the context of the “philosophy of

technicity”, forcing us to re-think the ontological boundaries between the human and the technological.

Paniel Reyes-Cardenas
(The University of Sheffield)

Truth, Inquiry and the Settlement of Belief: Remarks on Misak’s Peircean Account

Pragmatism is a doctrine that enlists authors holding different positions; sometimes they have views that might turn out to be contradictory. Pragmatists like Richard Rorty, for example, believe that fallibilism forbids to accept that truth can be the end of inquiry, Rorty complains about Peirce’s “methodolatry” and push forward for an account free of metaphysical commitments with theories of truth that go beyond the relativity of the community holding authority or a common commitment. Contra this tradition Peircean pragmatists like Cheryl Misak and Christopher Hookway provide an understanding of the sense in which the truth is the end of inquiry and how belief is settled rationally. In this paper I aim to offer a reading of Misak’s efforts with the further aim of pushing them towards a more substantive view of realism that is needed in what Peirce called “the method of science” for the settlement of beliefs.

Sebastian Bandelin
(Philipps-Universität Marburg)

„A picture holds us captive“: Ideology, Identity and the Process of Recognition

The theory of recognition is an important approach for the development and normative foundation of a critical social theory. One central thesis is here that the formation of a positive personal identity depends on the affirmation by others in contexts of mutual recognition and that this affirmation is the decisive normative criteria for the constitution of social institutions. But insofar as this personal identity is in many cases only conceived as an identification of the actor with his own qualities and abilities, it follows that the social context, in which this positive personal identity is achieved, remains arbitrary. The trouble is here that the affirmation of a certain personal identity may then correspond to the existing expectations of the actor and ensure his integrity but at the same also reaffirm the power relations of the social context, in which this identity was formed.

I want to develop in the second part of my paper an alternative, which may help to avoid this problem. Recognizing has to be conceived not as a affirmation of an already existing identity, but as a social process. In this process the actors are always confronted with unintended social consequences of their actions for others and are therefore led to a crisis and reformulation of their actual personal identity. Mutual critique is in this view the condition to elucidate the action-guiding dispositions and beliefs of actors and social groups and to come to a better self-understanding. In

consequence, critique refers to blockades of this process of experience, in which existing practical identities and institutionalized rules are questioned and reformulated.

Elżbieta Filipow
(University of Warsaw)

Idea of meliorism in the context of utilitarianism and liberalism by J. S. Mill

In J. S. Mill's thought present are inter alia the elements of ethics as well as social and political philosophy. Exactly in this context rudiments of utilitarianism and classical liberalism are merged with each other. Despite of the inconsistency existing in creative - work of English philosopher in those interesting for me areas of philosophy, which I mentioned above, we might observed common points of his thought concerning ethics as well as social and political philosophy. The principle of utility is J. S. Mill's foundation of ethics. This principle refers to idea to maximize happiness and minimize suffering. It is not clear enough, if philosopher was proponent of hedonism or eudemonism. In his works we are able to find exemplars which corroborate his participation in both this traditions.

In regard to social and political philosophy, foundation of thought by J. S. Mill is made by on the principle of liberty together with its various forms. This principle is a basis for the liberal vision of organization of social and political life. The main aim of my presentation will be to reveal the relation between the ideas of happiness and liberty and at the same time relation between utilitarianism and liberalism in views of English philosopher. My main thesis focuses on the claim that the common point of thinking about happiness and liberty will be the principle of meliorism, that is to say, the conviction that the role of self-development of individual is indispensable for the growth in individual as well as social dimension.

Miroslava Klečková
(University of Žilina)

The Problem of Totalitarianism in the Philosophy of N. A. Berdyaev

The aim of the paper is an analysis of selected aspects of totalitarianism from the perspective of philosophy of N. A. Berdyaev. Specific importance is given to the phenomenon of metastatic faith, as an assumed precondition of the unique historical experience of the 20th century in the form of totalitarian regimes. In respect to Berdyaev's works and in the light of a later analysis of F. Furet in relation to the relatedness of totalitarian regimes, the author is specifically focused on the doctrinal ideology of Bolshevik regime.

Gregor Sühs
(University of Vienna)

How much socialism is in the "Socialism of the 21st century" in Latin America?

Socialism in Latin America always differed from socialistic theory in Europe. Most socialist writers oriented themselves on Trotzki's "Permanent Revolution". This may be because Trotzki was the only writer who struck the problem that Marxism was written to be applied in developed economies like Great Britain or Germany at the end of the 19th century. José Mariategui, a Peruvian socialist writer, was the first Latin American Marxist who developed a genuine American concept of socialism, like Raul Fernet-Betancourt proves in his work.

After the end of the Cold War most economies governed by the principles of real socialism collapsed. So Latin American writers had to develop a new kind of Socialism based on the experience of the 20th century and embedded in the tradition of Latin American Socialism and Marxism.

Venezuelan president Hugo Chavez is one of the new socialist leaders in Latin America who tried to create a new socialistic system in his country and called his creation the "Socialism of the 21st century". But after all these changes in the last century can this theory be called Socialism?

Thomas Telios
(Goethe-University)

„Adorno and Derrida: Constituting the Subject Through its Radical Alterity“

In his Interview „Positions“, given in 1972, Jacques Derrida concedes being a materialist, if matter would not be conceived within a framework of a logic of philosophical contradictions, but rather as a radical Otherness. The notion of Matter should hence be observed from a double perspective: both as signaling a rupture in the interior of the given field and concomitantly as being able to subvert the consolidating formation of dualistic oppositions and categories. Some years before, in his 1966 written „Negative Dialectics“, Theodor W. Adorno elaborates upon the Primacy of the Object as being precisely the instance that is capable of eluding the fixating gaze of the subject.

In my paper I begin with emphasizing that repetition and dialectics serve as those philosophical methods par excellence that Derrida and Adorno introduce or apply respectively in order to found radical alterity, disengaging thus the latter from the epistemological grip of Husserl's transcendental (alter) ego. According to the syncretical reading of dialectics as repetition that I propose here, i.e. showing that – at least the negative – dialectics can proceed and progress only through and as repetition, I proceed to argue that what Adorno and Derrida describe as Object or Matter respectively, develops to become the concrete social other that the subject

encounters. The textual Matter or the epistemological Object as the concrete social other is being thereby transformed to a social instance, or moreover goes on to embody social instances that thus push forward the formation of the fixating authority, which as I am going to show is nothing else than: the subject. At the end of the paper I conclude, that this concrete social other – conceived as matter or object – interacting with the subject – that means being transformed to a societal institution through mechanisms of repetition – prevent the irrevocable determination of the subject rendering it thus on the one hand infinite and providing on the other hand foundations for joint action that don't derive from the subjects will to act collectively, but from the mere inter-subjective mode of the subjects constitution.

Jana Kšiňanová

(Univerzita Komenského v Bratislave)

Významový holizmus a kognitívna koncepcia jazyka

Ludský mozog so všetkými zmyslami je denne vystavený nespočetnému množstvu dát, ktoré dokážeme účelne reprodukovat' a zdieľať vo svojich výpovediach s inými. Ako sú takéto výpovede možné a ako je možná produkcia nových viet jazyka poukazujúcich na prítomnosť takej špecifickej aktivity akou je myslenie? Táto práca preveruje možnosti pozitívneho prínosu významového holizmu pre kognitívnu koncepciu jazyka, a to predovšetkým prostredníctvom pojmov vývoja a integrácie. Zastáva stanovisko, že adekvátny význam slov je zrozumiteľný iba v kontexte širšieho poľa konceptuálnej skúsenosti, ktorá podlieha vývoju. Tento vývoj umožňuje a je do istej miery ovplyvnený integráciou subjektívnych a intersubjektívnych aspektov ľudského konania.

Vincent Kekeli

(Univerzita Komenského v Bratislave)

Cavellova analýza skepticizmu

In this paper we attempt to present Cavell's assessment of skepticism by means of an extended and highly original discussion of what Wittgenstein calls criteria. Cavell's understanding of criteria shows skepticism to be irrefutable. Therefore our relation to the world and others in it should not be viewed primarily (or only) as knowing, where knowing is construed as certainty.

Michal Ivan

(Univerzita Karlova v Prahe)

Intuícia a experimentálna filozofia (príklad sémantiky vlastných mien)

Cieľom príspevku je na príklade niekoľkých myšlienkových experimentov, ktoré podáva Kripke v knihe Pomenovanie a nevyhnutnosť (Bratislava: Kalligram 2002) v prospech kauzálnu-referenčnej sémantickej teórie, posúdiť úlohu, ktorú pri ich rozhodovaní zohráva intuícia. Na to nám poslúžia výsledky experimentálnej filozofie. Príspevok bude obhajovať, že myšlienkové experimenty nemôžu slúžiť ako dôkaz (filozofických) tvrdení, keďže ich výsledok sa spolieha na zhodu intuícií. Ako však možno predpokladať a ako dokazuje experimentálna filozofia, tieto intuície nie sú medzi testovanými subjektmi jednotné.

Lukáš Procháska

(Trnavská Univerzita v Trnave)

Metafora z pohľadu kognitívnej vedy a jej filozofické dôsledky

Aktuálne výskumy na poli kognitívnej vedy stále viac odhaľujú miesto metafory v explanácii povahy mysle človeka, podobne aj jej úlohu ako v bežnej reči, tak i vo filozofii. Vo svojom príspevku sa zameriam na analýzu metafory z hľadiska kognitívneho aspektu, pričom sa pokúsím o rozlíšenie metafory na isté úrovne či typy podľa kognitívno-vedných charakteristík súvisiacich s jej pôvodom a funkciou. Toto rozlíšenie napomáha k objasneniu konceptu metaforického myslenia, ktorý so sebou prináša viacero dôsledkov pre filozofiu ako takú.

Juraj Bánovský

(Univerzita Mateja Bella v Banskej Bystrici)

Teória mysle a problém epistemickej istoty

V príspevku sa zaoberám Sellarovým argumentom „rylovského mýtu“, ktorý inšpiroval problematiku teórie mysle. Hlavnou témou je problém osvojovania si pojmov referujúcich na mentálne stavy – rozdiel medzi daným v subjektívnej skúsenosti a konštruovaným ako v prípade iných teoretických pojmov – pričom argumentujem proti „teórii o teóriách“. Problém sa pokúšam zasadiť do rámca príkladov z filozofie (Wittgenstein) ale i neuropsychológie, pričom sa sústreďujem na kognitívne deficity (napr. autizmus, prosopagózia) pri ktorých „teoretické“ poznanie nestačí na to, aby mal subjekt dojem epistemickej istoty. Aj na základe týchto príkladov vyvodím, že koncept „teórie mysle“ neponúka postačujúce vysvetlenie problému osvojovania si konceptov mentálneho slovníka.

Lukáš Chlebničan

(Univerzita Mateja Bella v Banskej Bystrici)

Antiredukcionizmus a anomálny monizmus

Cieľom príspevku je kritické preskúmanie predstavy redukcionizmu, ktorý tvoril jeden zo základných pilierov fyzikalizmu. Príspevok poukazuje na problematickosť monizmu a dualizmu a z tohto dôvodu sa zamýšľa aj nad iným spôsobom uvažovania o tejto problematike. Snaží sa nájsť konsenzus (inšpirovaný myšlienkami Donalda Davidsona) medzi radikálnymi stanoviskami monizmu a dualizmu a poukázať na to, čím je tento konsenzus inšpiratívny. Zároveň sa však zamýšľa aj nad tým, či je Davidsonov prístup filozoficky plauzibilný.

Andrea Mlčúchová

(Univerzita Komenského v Bratislave)

Problém intencionality

Problém intencionality je v diskusiách v rámci filozofie mysle obvykle traktovaný na pozadí dichotómie *fyzické - mentálne* a v centre pozornosti tak stojí predovšetkým otázka, či (ako) môže niečo fyzické prejavovať intencionalitu. Cieľom príspevku je explikovať východiská a motívy takéhoto prístupu a načrtnúť alternatívny pohľad na problematiku intencionality. Dôležitú úlohu bude pritom zohrávať skúmanie chápania intencionality a jej funkcie vo vybraných dejinnofilozofických koncepciách.

Lucia Galovičová

(Slovenská Akadémia Vied)

Externalism about mental content

The central problem in philosophy of mind is to explain how mental states come to have their contents. This problem is known as content determination problem. We focus on one of the approaches to this problem, specifically, externalism about mental content. Within the context of the philosophy of mind, externalism is the theory that the contents of at least some of one's mental states are dependent on their relationship to the external world or one's environment. The aim of the paper is to analyze argumentation for this approach and to identify problems resulting from it.

Sandra Palenčárová
(Univerzita Komenského v Bratislave)

The Power and The Truth

This article deals with the problem of truth in a very specific way apart from its epistemological aspects. The key question is not *what* is the measure of truth, neither objective nor subjective, but *how* the truth rises. How is the very distinction between being true or false made in a discourse and why the society stands on this distinction so much during the centuries. The French philosopher Michel Foucault claims that this distinction comes out from a sort of game, in which certain rules are obeyed. Who settles these rules has at the same time the power to produce the truth in certain „regime of truth“. „Regime of truth“ denotes in Foucault's view connection between truth and power. There is nothing like obvious truth free from the relations of power. At the same time it doesn't mean that nothing like truth even exists and the only thing that matters is power. Nature of relation between power and truth is dedicated by the nature of power in Foucault's philosophy. This article attempts to resolve nature of this relation through analyzing the above concept - „regime of truth“.

Peter Takáč
(Univerzita Komenského v Bratislave)

Slepá ulička modernity

Dostala sa modernita do slepej uličky, alebo ide o nedokončený projekt? Je kvôli svojim východiskám zatratená k hrôzám akým bol holokaust či kontrole priemyslom masovej kultúry? Nakoľko relevantné sú riešenia tzv. alternatívnych modernít? Ako súvisí modernita s kapitalizmom?

Kristina Uvírová
(Ostravská Univerzita v Ostrave)

Honnethova kritická teória uznání

Politika identity a její boje za uznání začaly ovládat prostor politických debat. Honnethova práce je jednou z nejdůležitějších teorií na poli uznání a sociální spravedlnosti. Jeho sociální teorie poskytuje dostatečný prostor úvahám o oblasti současných sociálních konfliktů.

Pavol Marchevský
(Trnavská univerzita v Trnave)

Kritika ako odpoveď Habermasa na otázku Načo ešte filozofia (výchovy)?

Wozu noch Philosophie?. Táto otázka predstavuje zároveň aj názov krátkej no obsažnej práce J. Habermasa z roku 1984. Predstavuje hlavný stimul pre napísanie predkladaného príspevku. Habermas tu nazerá na vývoj filozofie vo vzťahu k štyrom problematickým rovinám: filozofia a veda, filozofia a moc, filozofia a náboženstvo, filozofia ako záležitosť vzdelanej elity, menšiny. Spomínané štyri roviny sú skúmané v dvoch časových rámcoch: od vzniku filozofie po Hegla a od Hegla po súčasnosť.

Medzi obdobiami popisuje zásadné štrukturálne premeny vo vymedzených rovinách. Zmeny vznikajúce v druhom období majú zásadný vplyv na postavenie a úlohu filozofie v súčasnom svete. Tak sa zdôrazňuje zmysel otázky Načo ešte filozofia? Odpovedá potrebou transformácie filozofie na kritiku v štyroch problematizovaných rovinách. Poukazuje na možnosti riešiť touto cestou isté interdisciplinárne nedostatky dnešnej doby. Práve táto rovina vedie k zdôrazneniu pýtania sa na oblasť výchovy v tomto príspevku. Ide o problém, ktorý je možné považovať za vysoko aktuálny a to aj v širších rovinách. Nejde tu len o proces realizovaný na školách. Pozornosť je venovaná aj širším rámcom problému výchovy.

Miroslava Mináriková
(Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave)

Demokracia ako otvorená spoločnosť u H. Bergsona

Cieľom príspevku je podať analýzu demokracie ako konkrétnej podoby otvorenej spoločnosti vo filozofii H. Bergsona. Demokracia stojí v protiklade voči prirodzeným politickým zriadeniam, pretože sa zakladá na princípe bratskej lásky, ktorá je jej pravou podstatou. Bergson chápe demokraciu ako ideál, od ktorého dôsledne odlišuje parlamentarizmus ako konkrétnu podobu uskutočňovania ideálu.

Ivan Šimko
(Universität Wien)

Veda želaní vs. Politika faktú

Vo svojom príspevku budem porovnávať koncepty impéria (*empire*) Ann Stokerovej a mýtu (*myth*) Marie Todorovej, v kontexte post-koloniálnych a balkánskych štúdií, ako dva rozdielne prístupy ku vzťahu vedy a politiky.

Peter Hutta

(Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave)

Problém priority polis vo vzťahu k človeku

Hlavnou témou príspevku je analýza Aristotelovej tézy, že *polis* je nadradená človeku. Snahou autora príspevku bude predostrieť všetky možné spôsoby interpretácie tohto tvrdenia, ktoré plynú z Aristotelových textov a zhodnotiť, nakoľko sú relevantné pre koncepciu človeka ako politického živočícha.

Petra Nekovářová

(Masarykova Univerzita v Brne)

Právo na život?

Právo na život predstavuje pomerně široké téma, které se v poslední době stává hojně diskutovaným především díky novým postupům a objevům vědy. Z pohledu filozofického, ale i právního v sobě právo na život zahrnuje celou řadu poněkud kontroverzních momentů, díky nimž se musíme zamýšlet nad tím, jaký je ve skutečnosti dosah práva na život. Cílem příspěvku bude snaha analyzovat právo na život z perspektivy filozoficko-právní a z pohledu toho, že právo na život představuje určité hodnoty. Pokusím se také poukázat na vznikající konflikty v souvislosti s biomedicínskými poznatky.

Radoslava Cenká

(Univerzita Sv. Cyrila a Metoda v Trnave)

Problém ľudskej prirodzenosti ako fenoménu súčasnosti

Otázka ľudskej prirodzenosti a identity je obzvlášť ťažko zodpovedateľná v ére premenlivosti, nestálosti a nepredvídateľnosti. V súčasnosti sa mení nazeranie na človeka, a teda aj to, čo je jeho podstatou. Prechádzame do postnaturalizmu alebo možno hovoriť skôr o novej ľudskej prirodzenosti? Sme v novej situácii, v novom prostredí (geografickom i časovom), s novým vzťahom k tomuto prostrediu, máme nový typ reality (virtualitu), žijeme naraz viac životov na platforme reality a virtuality a nebojíme sa symbolicky označovať svoje telo ako komoditu. Dívame sa na človeka ako na bytosť, ktorá svoju prirodzenosť vykoľajila smerom k technologickej a materiálnej evolúcii. Je to rozšírená prirodzenosť, avšak destabilizovaná v pôvodnom chápaní človeka ako prírodnej bytosti.

Martin Husárik

(Univerzita Sv. Cyrila a Metoda v Trnave)

Princíp zodpovednosti v environmentálnej etike

Postoj človeka k životnému prostrediu sa stáva jednou z centrálnych tém filozofického uvažovania v súčasnosti. Povinnosťou ľudstva v rámci novej paradigmy je zodpovedný prístup k budúcim generáciám. Etika životného prostredia nemôže byť len aplikáciou tradičných etických teórií, musí sa zaoberať hľadaním nových. Presadzuje sa etika zodpovednosti za budúcnosť planéty. Zodpovednosť sa tak stáva kľúčovým pojmom environmentálnej etiky.

Igor Paulíček

(Masarykova univerzita v Brne)

Mali by sme prestať čítať staré filozofické texty?

Text sa zaoberá otázkou Mali by filozofi prestať čítať staré filozofické texty? Na podklade tejto otázky sa pokúšame poodhaliť charakter samotnej filozofie. S tým je spojené aj hľadanie univerzálnych otázok a univerzálnych odpovedí. Existujú vôbec takéto otázky alebo odpovede? A ak áno, sú alebo majú byť predmetom filozofie? Text si kladie za cieľ priblížiť istý postoj k filozofii a usiluje sa odpovedať na vyššie položené otázky. Tento postoj obhajuje čítanie a študovanie starých filozofických textov. V nadväznosti na otázku filozofických textov sa pred nami ale otvára metodologický problém. Tým je otázka interpretácie textov a prístupu čitateľa k nim. Tak ako v predchádzajúcej, aj v tejto časti textu sa budeme opierať o diela a prístupy filozofov ako Eric Voegelin, Leo Straus a Quentin Skinner.

Pavλίna Stoupová

(Univerzita Pardubice)

Význam hry pro lidskou existenci v Kunderově povídce Falešný autostop

Analýza problému proměny lidské existence ve hře a význam hry pro (sebe)poznání člověka s poukazem na relativitu hranic lidské identity, její křehkost a zranitelnost.

Milan Cmár
(Univerzita Pardubice)

Environmentální aspekty Bondyho Invalidních sourozenců

Cílem příspěvku je poukázat na environmentální stanoviska Egona Bondyho, která se objevují v jeho díle *Invalidní sourozenci*. Příspěvek má ukázat, jaké místo zaujímá environmentální tematika ve filosofickém konceptu autora, tedy objasnit souvislosti mezi Bondyho filosofickým a environmentálním myšlením. Dalším úkolem příspěvku je zařazení Bondyho tezí do různých environmentálních (či environmentálně etických) směrů.

Ondrej Marchevský
(Prešovská Univerzita v Prešove)

Viera v žaby“ ako nedostatočné východisko pre určenie zmyslu dejín a podmienok progresu Ruska a sveta vo filozofickom myslení N. K. Michajlovského

„V princípy neverí a v žaby verí“. Uvedená myšlienka z románu S. I. Turgeneva *Otcovia a deti*, ktorú na adresu mladého lekára Bazarova predniesol jeho starší spolubesedník Kirsanov predstavuje východisko pre ruského filozofa a predstaviteľa tzv. jadra ruského národnictva Nikojala Konstantinoviča Michajlovského. Motív *viery v žaby* v konfrontácii s pojmom princíp využíva Michajlovskij vo svojich úvahách o dejinách a progrese spoločnosti, ktorý považuje za jeden z ústredných problémov filozofického myslenia jeho doby. Uvažuje o tomto probléme aj mimo rámcov ruského myslenia. Príspevok predstavuje snahu priblížiť mysliteľskú iniciatívu ruského filozofa v tejto rovine. Podrobnejšie sa bude venovať presvedčeniu autora o nemožnosti určiť zmysel dejín aj keď v procese dejín je možné odkrývať určité zákony, stály poriadok a nepochybné fakty. Presvedčenie o nezmyselnosti dejín v sebe zahrňuje prácu s ďalšími pojmami ako človek, chápanie dejín a už spomínaný progres spoločnosti, ktorý by mal získať svoje uskutočnenie v reálnom živote spoločnosti.

Mária Ribárová
(Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave)

Čo existovalo skôr – človek alebo dinosaur?

Pre mnohých je táto otázka naozaj triviálnou. To, že väčšina by sa priklonila k názoru, že človek existoval skôr ešte neznamená, že tento názor má v súčasnej filozofickej komunite všeobecnú akceptáciu. Tento realistický postoj už v dnešnej dobe naozaj nemá vo svete filozofov jednoznačne monopolnú pozíciu. Konkuruje mu čoraz viac rozšírená teória sociálneho konstruktivismu, pre ktorú naša nastolená

otázka nie je triviálnou. Práve naopak, predstavuje pre ňu zložitý problém, nakoľko sa táto teória prikláňa k názoru, že pred človekom nemohla existovať nijaká rozmanitosť sveta ako jej bežne rozumieme. V predkladanom príspevku rozoberieme niekoľko argumentov, o ktoré teória sociálneho konštruktivismu opiera svoje závery a priblížime možné dôvody ich neakceptovateľnosti.

Otakar Horák

(Univerzita Palackého v Olomouci)

Filozofické poradenstvo – kritika

Filozofické poradenstvo je pomáhajúca profesia, ktorá nadväzuje na antickú predstavu o filozofii ako náuke s terapeutickým potenciálom. Nanešťastie, na podporu tvrdenia o terapeutickom účinku filozofie máme len veľmi málo empirickej evidencie, ak vôbec nejakú. Filozofickí poradcovia nedisponujú žiadnymi svojbytnými metódami – odlišnými od postupov používaných v psychoterapii – ktoré by preukázateľne generovali terapeutický efekt. Absencia znalostí z psychológie a psychiatrie u filozofických poradcov otvára dokonca otázku po možnom poškodzovaní klienta. Neexistuje dôvod riešiť vzťah medzi filozofiou a psychoterapiou zakladaním samostatného oboru filozofického poradenstva. Cieľom by malo byť presunúť kompetencie v podobe filozofických zručností a vedomostí na samotných psychológov, a teda potenciálnych psychoterapeutov.

Zuzana Lalahová

(Slovenská Akadémia Vied)

Filozofia edukácie ako filozofická disciplína

Príspevok predstavuje filozofiu edukácie ako samostatnú filozofickú disciplínu, ktorej sa u nás takmer vôbec nevenuje pozornosť. Cieľom je špecifikovať vybrané oblasti záujmu filozofie edukácie ako disciplíny zaoberajúcej sa filozofickými otázkami povahy, cieľov a významu edukácie. Chce ukázať, že táto téma je dôležitou súčasťou nie len pedagogického, ale aj filozofického skúmania, pretože otázky výchovy a vzdelávania majú široké uplatnenie a vplyv. Príspevok sa venuje vzťahu filozofie edukácie k epistemológii a uvažuje o epistemických cieľoch edukácie. Nastoľuje tému, aké sú správne ciele a hlavné ideály, k naplneniu ktorých by mala edukácia smerovať. Okrem toho, tiež rieši morálne a sociálne aspekty edukačného procesu. Zaoberá sa otázkami ne/rovnosti v edukačnom procese, autoritou štátu a jeho úlohou v edukácii a tiež otázky možností a práva na edukáciu.

Alexandra Kirňaková
(Katolícka Univerzita v Ružomberku)

V čom je vlastne morálna filozofka dobrá?

Vzťah etickej teórie a praxe je možné považovať za východiskový bod pri úvahách o presvedčivosti, povahe a podobách etickej teórie, ktorú vytvárame. V otázke „Na čo je morálna filozofka vlastne odborníčkou?“ odhaľujeme provokatívnu dimenziu spojenú s morálnym filozofovaním a jeho previazanosťou na výstup etikovho skúmania. V príspevku po vyjasnení základných pojmov morálnej teórie a praxe prejdeme k skúmaniu ich vzájomného vzťahu a z toho plynúcich úloh pre morálnu teóriu. Pokúsime sa o odpovede na otázky ako Aká je povaha a aké sú ciele morálnej teórie? Skúmame etiku s cieľom zlepšiť svoje porozumenie etickej praxi, alebo majú byť výsledkom nášho skúmania princípy aplikovateľné na prax spoločnosti, ktorého sme členmi, prípadne celého ľudského spoločnosti? Sú morálni filozofi experti na etiku? Ak áno, čo to znamená? Načrtujeme kritiku morálnej teórie ako takej a navrhujeme alternatívne možnosti nášho etického skúmania.

Dita Jahodová
(Masarykova univerzita v Brne)

Heteronormatívni rád z hľadiska konceptualizácie a reprezentácie transidentít

Heteronormatívni rád je založený na kategorizácii ľudí na mužov a ženy, na binárnom pojmávaní genderu a pohlaví. Ve svojom príspevku sa budem zaoberať otázkou, v čom môže štúdium transsexuality/transgenderu prispieť k porozumeniu mechanizmom fungovania heteronormatívneho rádu, jeho reprodukcie a legitimizácii. V tejto súvislosti sa budem venovať konceptualizácii transsexuality v rámci českého medicínskeho diskurzu a reprezentácii transidentít zo strany transľudí.

Ivan Souček
(Univerzita Mateja Bella v Banskej Bystrici)

Indický termín daršana vo filozofickom skúmaní

V indickej literatúre nájdeme niekoľko sanskrtských výrazov, ktoré západní filozofi prekladajú termínom filozofia. Najčastejšie sa však, vzhľadom na obsahovú príbuznosť, spomína výraz daršana. Doslovný preklad slova daršana je „vizia“, či „vnútorný vhlad“. Slovo daršana býva pokladané za špecificky indický termín, pričom sa stalo zvykom označovať ním rôzne myšlienkové tradície v Indii, predovšetkým však šesť hlavných indických filozofických škôl. Sémantika slova daršana je však pomerne zložitá. Základ slova drš (vidieť), môžeme vystopovať už v najstarších védskych textoch. V príspevku sa preto na základe dostupných

primárnych textov pokúšame o objasnenie historického pôvodu tohto termínu a zodpovedanie otázky, či je daršana to isté ako filozofia. Naznačené sú rôzne významové úrovne tohto termínu v kontexte komparatívnej filozofie, pričom sledujeme cieľ napomôcť filozofickému dialógu medzi západom a východom.